

RUDY A JEJICH TĚŽBA

Výroba oceli

Historie výroby železa

- První surové železo vzniklo nízkoteplotní redukcí železné rudy a dále se zpracovávalo - kovářským způsobem (tzv. houbovitě železo).
- Přímá výroba z rud v ohništi nebo nízkých šachtových pecích. (vytavování železa z rudy).
 - 16.století bylo schopno tuto výrobu nahradit svářkováním (do pece se měděnou trubkou vháněl vzduch).
 - Konec 19.století přinesl výrobu surového železa a jeho zpracování v plně tekutém stavu.

Výroba surového železa

Železo se vyrábí z železných rud v hutích.

Železné rudy - magnetovec (Fe_3O_4), kvevel (Fe_2O_3), hnědel ($\text{Fe}_2\text{O}_3 \cdot n \text{H}_2\text{O}$) a ocelek (FeCO_3). Mimo nerosty obsahují rudy příměsi – hlušinu. Těžba probíhá v povrchových nebo hlubinných dolech.

Paliva - dřevěné uhlí, hnědé uhlí, černé uhlí, koks, nafta, dehtové oleje apod., plyn zemní, koksový, vysokopecní, elektrická energie.

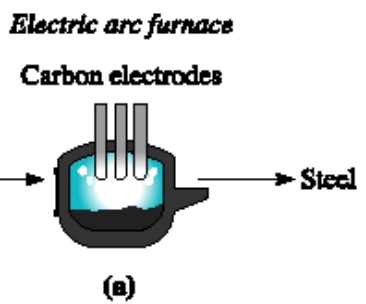
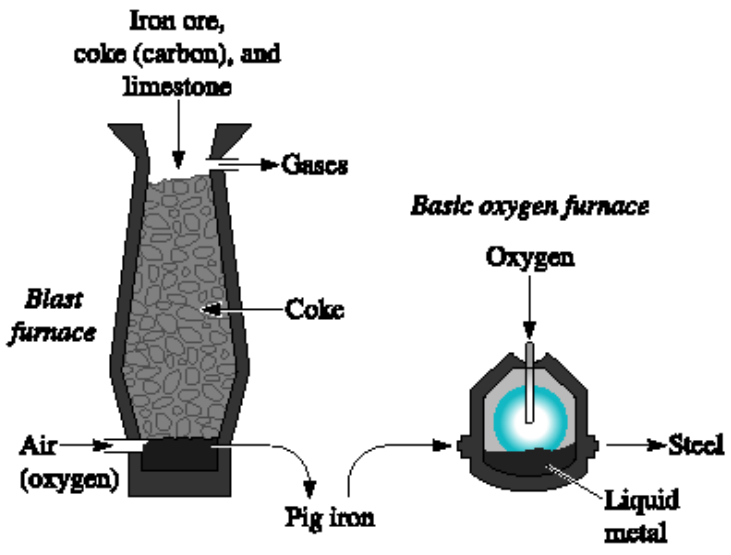

Výroba surového železa

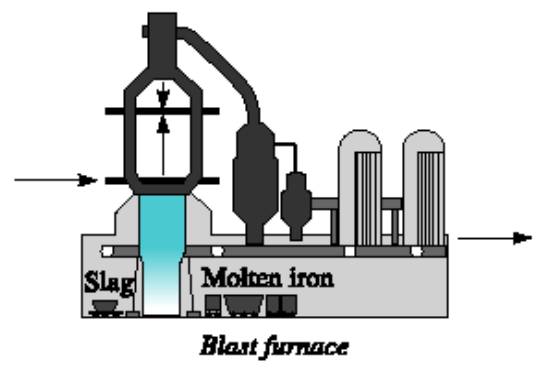
Tavidla a struskotvorné přísady – např. vápenec mají za úkol zlepšit podmínky tavení a podpořit vznik neutrálního prostředí ve vysoké peci, protože rudy mají buď kyselý nebo zásaditý charakter.

Při výrobě železa reagují oxidy železa s oxidem uhelnatým (CO) a uhlíkem. Vysoká pec se nepřetržitě automaticky plní vrstvami koksu, železné rudy a vápence. Do spodní části pece se vhání předeheřtý vzduch. Spalováním koksu se v dolní části vysoké pece dosahuje teploty 1700 až 1900°C.

(a)

Produces molten pig iron from iron ore

(b)

Výroba železa

Struska i roztavené železo se z vysoké pece vypouštějí zvlášť, mluví se o **odpichu železa a strusky**.

Vysoká pec pracuje nepřetržitě několik let.

Výroba surového železa a oceli

Surové železo - **litina** obsahuje různé příměsi: uhlík, křemík, fosfor, mangan a další prvky. Vyznačuje se velkou pevností a stálostí na vzduchu, je však křehké.

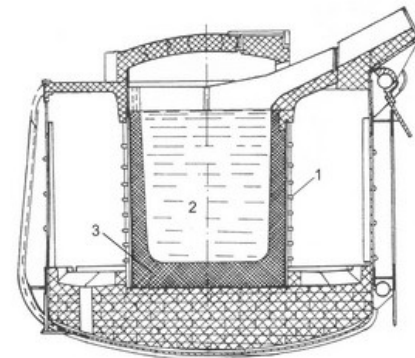
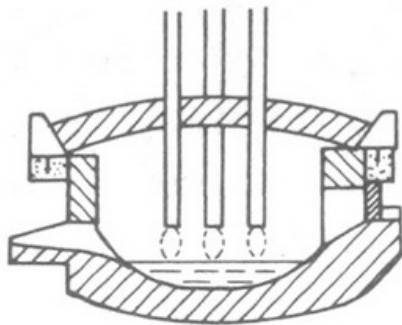
Výroba oceli

Surové železo se dále v kyslíkovém konvertoru zpracovává dmýcháním kyslíku. Dochází ke spalování doprovodných, resp. škodlivých prvků včetně uhlíku a k úpravě chem. složení oceli.

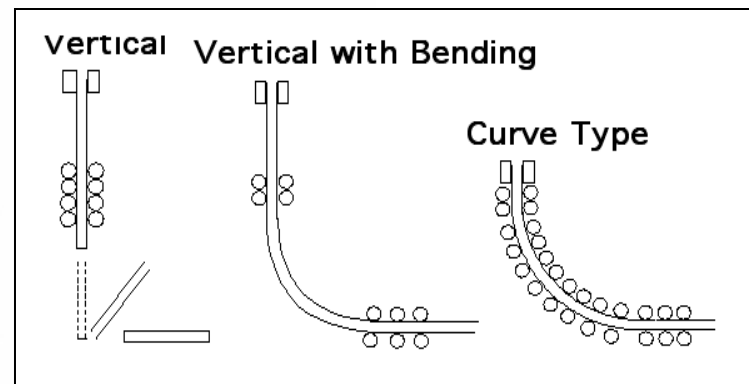
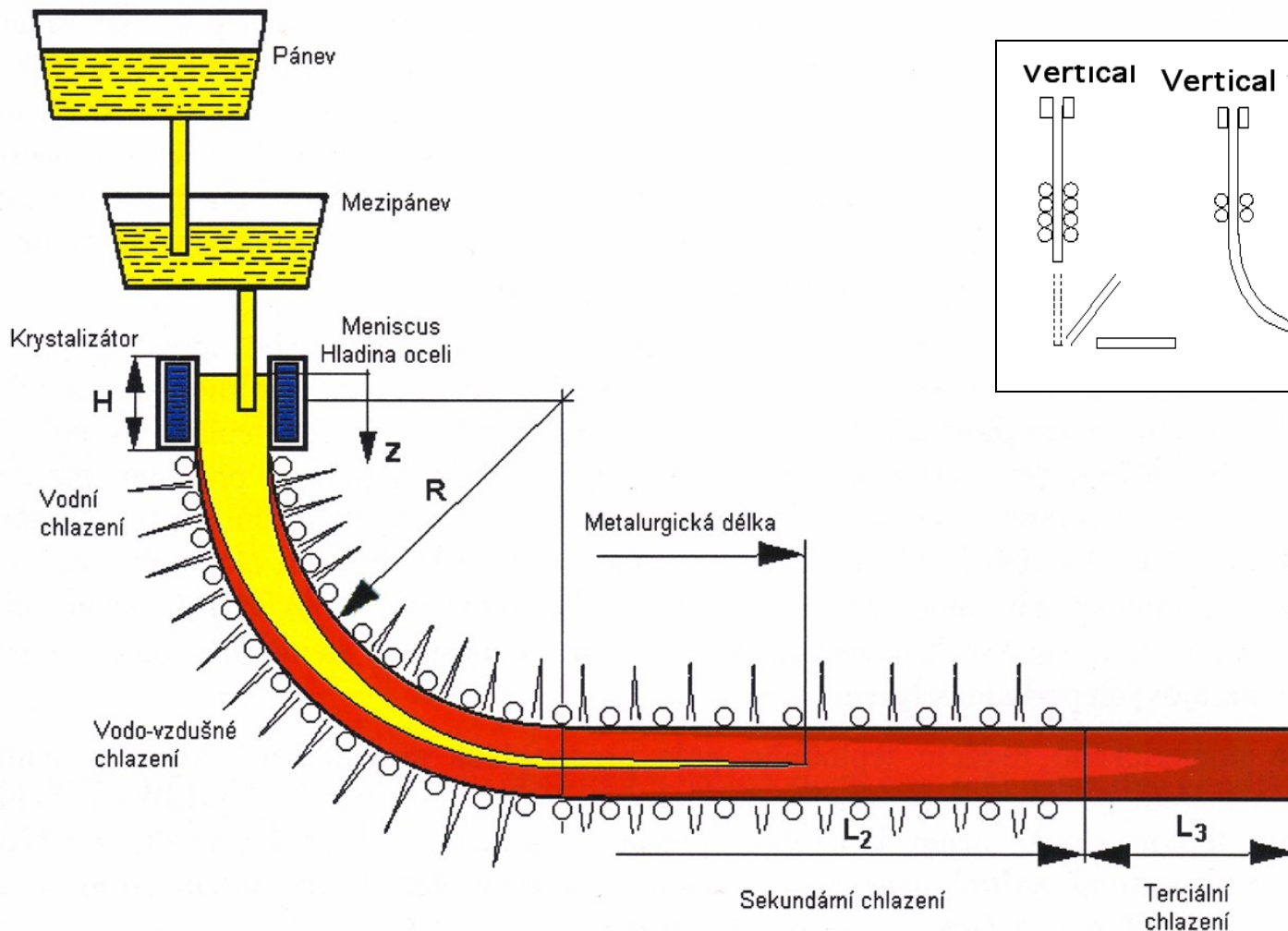
Zařízení pro výrobu oceli

Zařízení k výrobě oceli:

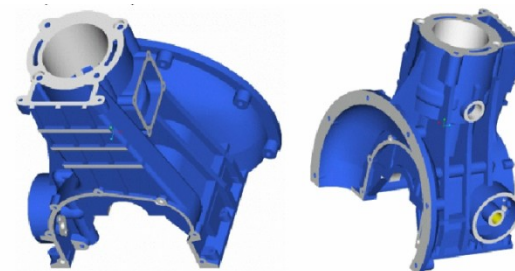
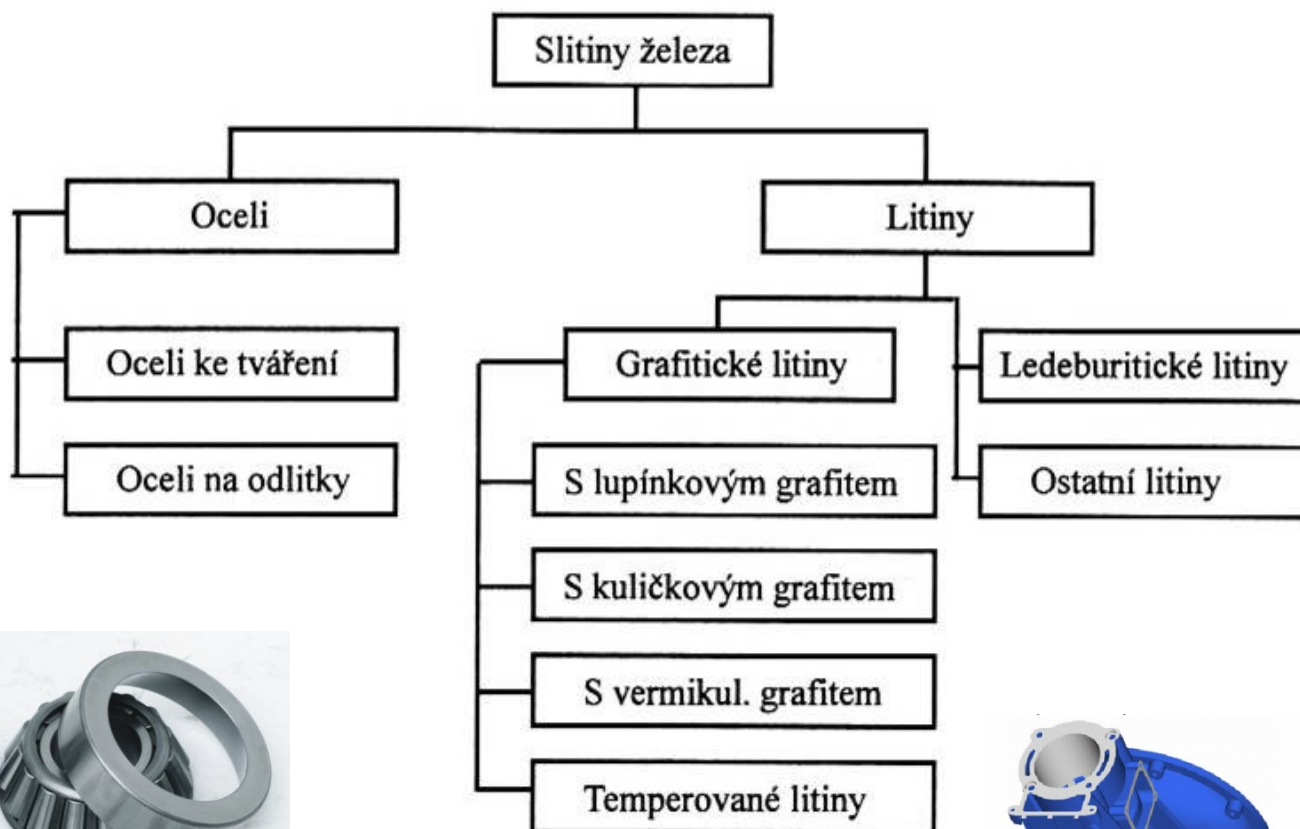
- Konvertory – kyslíkový, Thomasův, Bessemerův,
- Siemens-Martinské pece,
- tandemové pece (vhání se O, CO k výhřevu),
- elektrické pece (obloukové, indukční).

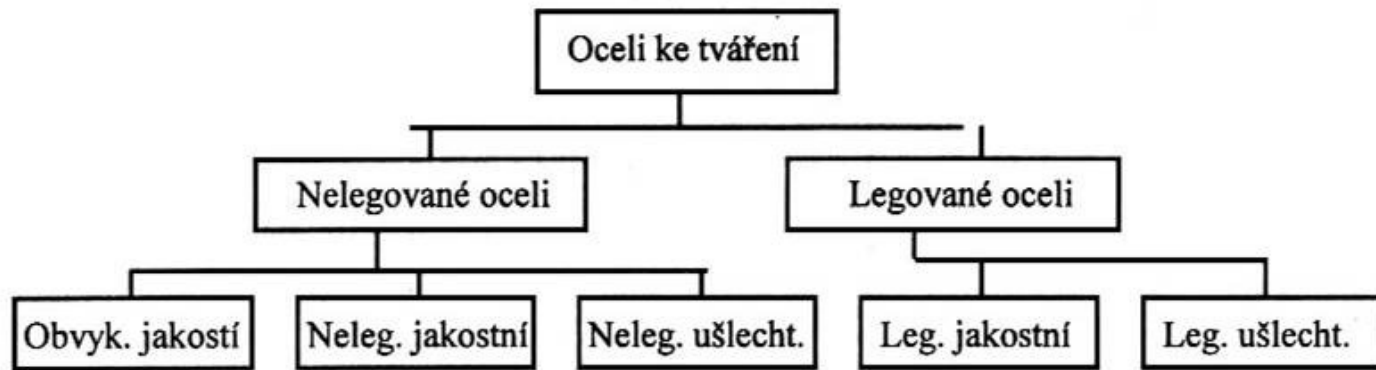
Kontinuální lití oceli

Slitiny železa

Oceli

Oceli jsou slitiny železa s uhlíkem a dalšími prvky, kde obsah uhlíku je nižší než 2 hm. %.

Oceli

Rozdělení ocelí:

podle chemického složení

- ▣ nelegované,
- ▣ legované,

podle způsobu výroby

- ▣ tvářené,
- ▣ lité,

podle použití

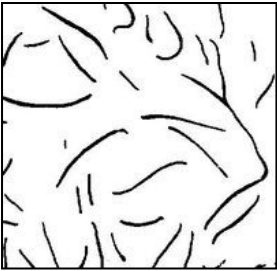
- ▣ konstrukční,
- ▣ nástrojové.

Litiny

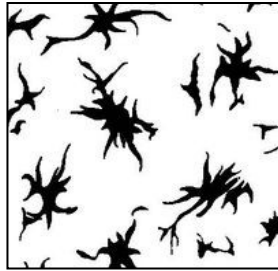
Jsou slitiny železa, uhlíku a doprovodných prvků (žádoucích i nežádoucích), kde obsah uhlíku je nad 2 hm%.

Grafitické litiny obsahují uhlík ve formě grafitu, který krystalizuje v hexagonální soustavě (hcp mřížka). Jejich vlastnosti závisí na množství, tvaru a velikosti grafitických útvarů a na typu kovové matrice, ve které je grafit rozložený.

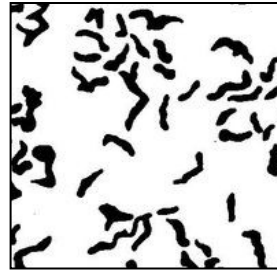
Litiny

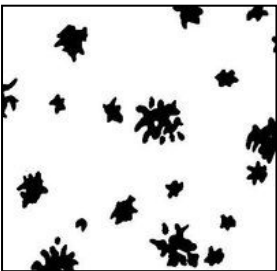
lupínkový (I)

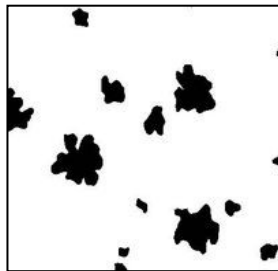
vločkový (II)

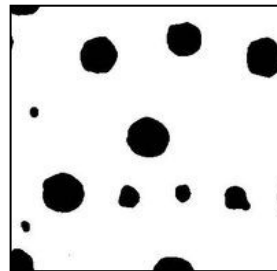
červíkovitý (III)

pavoučkovitý (IV)

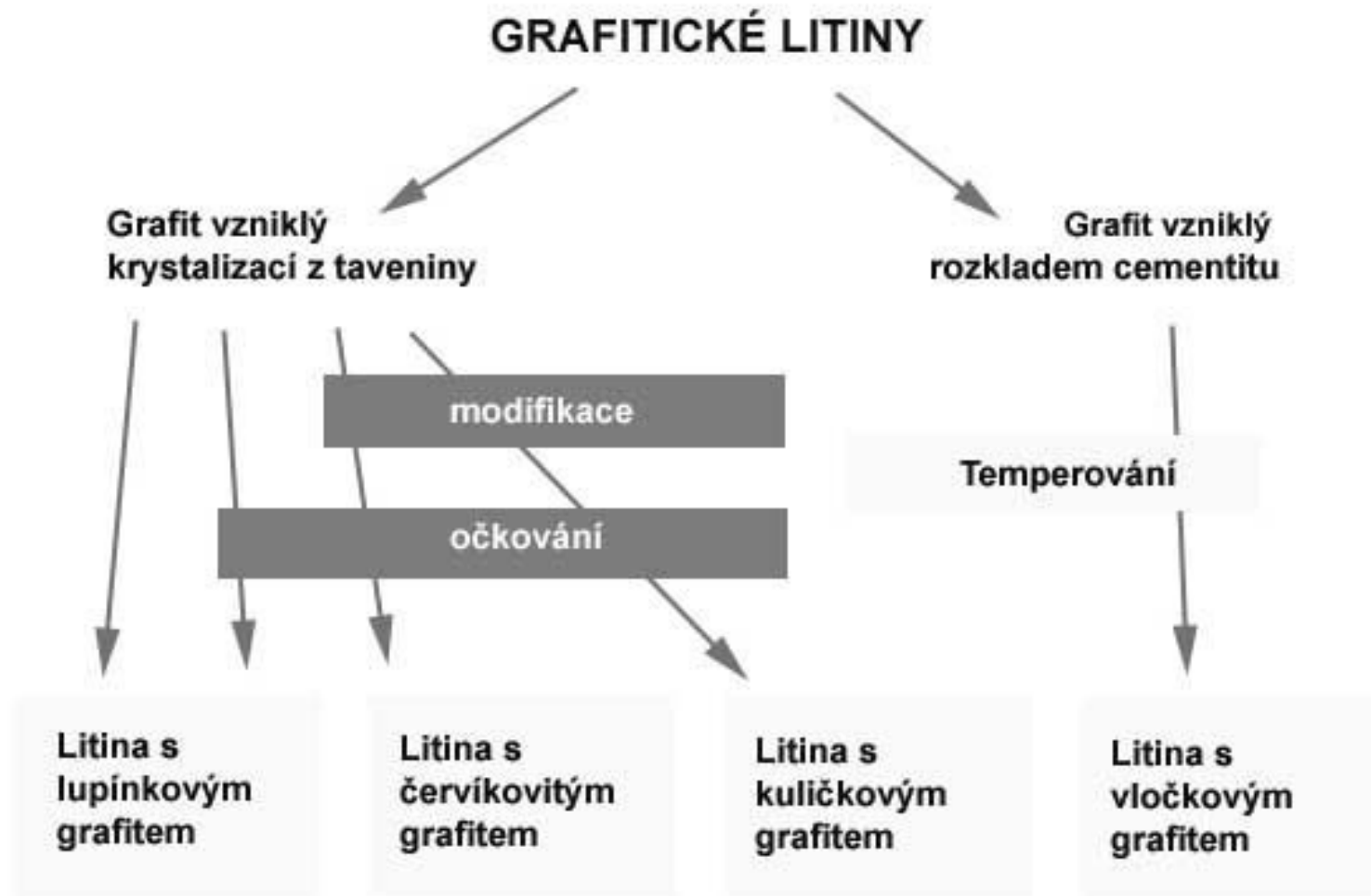
nedokonale zrnitý (V)

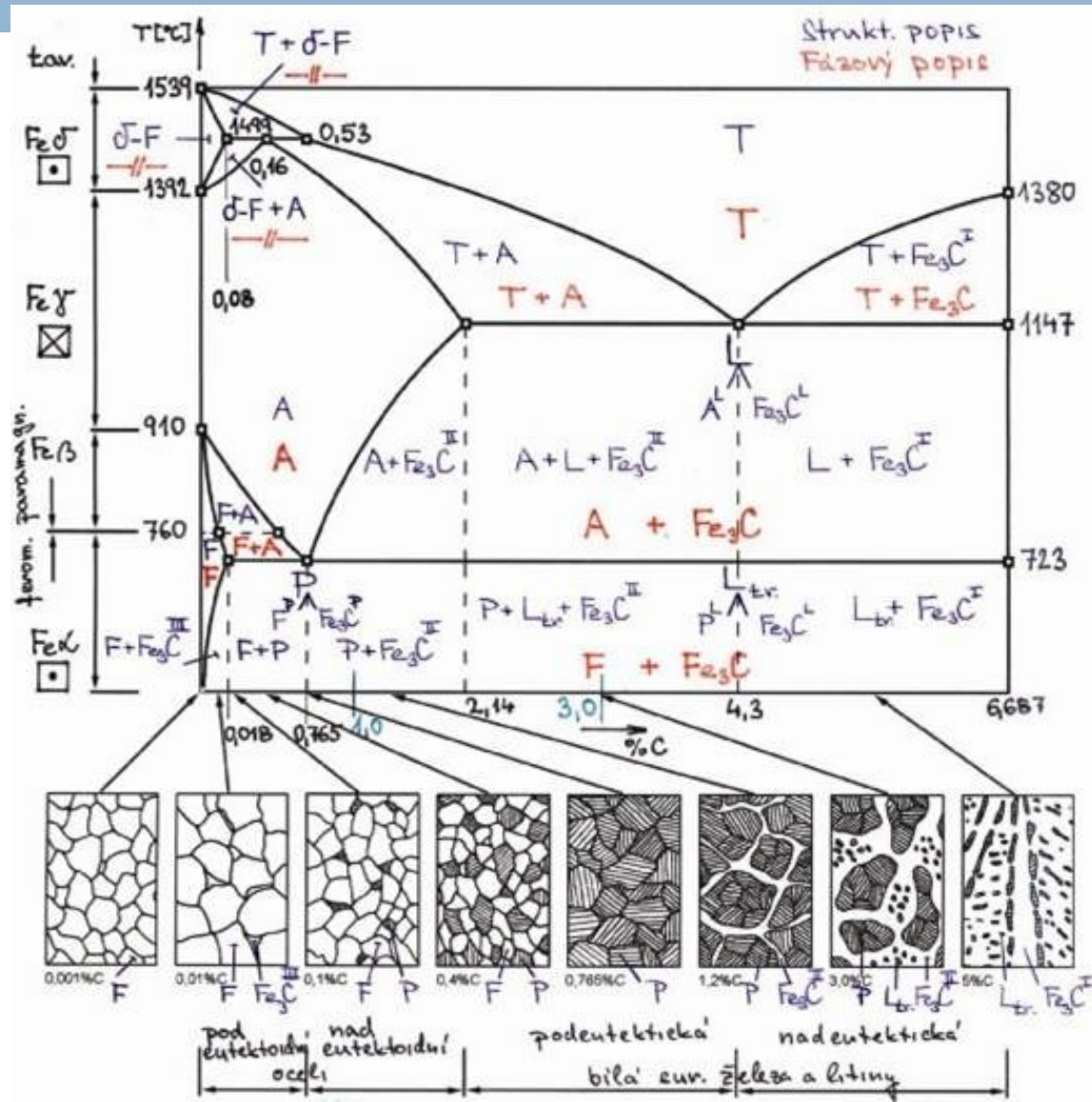
zrnitý (VI)

Matrice – feritická, perlitická, bainitická ..

Litiny

Metastabilní diagram Fe-Fe₃C

Závěr

Literatura:

- [1] Askeland, D.R. *The Science and Engineering of Materials*. Chapman & Hall, 1996.
- [2] Ptáček a kol. *Nauka o materiálu I a II*. CERM, 2003, 520+396 s.
- [3] Hluchý, M., Kolouch, J. *Strojírenská technologie 1*. Scientia, 2007, 266 s.

